

چهارشنبه سوري تحريف شده بال ققنوس ها را مي سوزاند

چهارشنبه سوري يکي از مراسم کهن ايران باستان است که به مرور زمان اين مراسم رنگ و بوي شاد خود را به رنگ و بوي ميدان جنگ داده است و به اين بهانه خسارات جاني و مالي جبران ناپذيري به مردم وارد مي شود.

چهارشنبه سوري يکي از مراسم کهن ايران باستان است که به مرور زمان اين مراسم رنگ و بوي شاد خود را به رنگ و بوي ميدان جنگ داده است و به اين بهانه خسارات جاني و مالي جبران ناپذيري به مردم وارد مي شود.

به گزارش خبرگزاري فارس از اروميه، چهارشنبه سوري يکي ديگر از مراسمي است که از ديرباز در ايران مورد توجه قرار گرفته و نويد نوروز را مي دهد، برپايي آتش و پريدن از روي آن، زدودن پژمردگي، سرما و بيماري از تن و روان افراي که از روي آتش مي پرند عقيدهاي است که مردم نه تنها آذربايجان غربي بلکه ديگر مناطق کشور نيز بر آن معتقد هستند. مردم آذربايجان غربي به بهانه هاي مختلف و براي شاد بودن خود و حفظ آداب و رسوم خود مراسم گوناگوني را پايه گذاري کرده اند که اکثر اين مراسم در طول ساليان سال سينه به سينه حفظ و امروزه به مردمان منطقه به يادگار گذاشته شده است. با نگاهی گذرا به فرهنگ غني آذربايجان به وضوح قابل مشاهده است که تقريباً براي تمام ايام و فصول سال مراسم گوناگوني در اين سرزمين وجود دارد و تمام اين ها را مي توان در کتب هاي مختلف از بزرگان آذربايجان به عينه مشاهده کرد، ولي آنچه امروزه سبب تحريف اين مراسم شده دوري بشر از اندوخته هاي بزرگان ايران است. از قديم الايم چهارشنبه سوري مقدمه اي بر فرا رسيدن نوروز بود که در اين روز مردم آذربايجان غربي آداب و رسوم خود را داشتند و پاييند به اين آداب و رسوم بوده و انجام برخي از اين رسوم را مایه خوش يمني و خوشبختي خود مي دانستند و علاوه بر اينکه انجام چنين رسومي نه تنها سبب سرگرمي آنها مي شد بلکه آینده يك ساله خود را از چگونگي تعبير اين رسم و رسوم تخمين مي زدند و اين آينده نگري از درآمد اقتصادي پيرمرد عيال وار گرفته تا ازدواج دختران دم بخت را برايشان مشخص مي کرد و بر اين عقیده بودند که هر آنچه تعبير مي شد به موقع مي پيوند.

* آيين هاي چهارشنبه سوري در آذربايجان غربي

فال گوش ايستادن

فال گوش ايستادن يکي از رسم هاي چهارشنبه سوري است که در آن دختران جوان نيت کرده و پشت ديواري ايستاده و به سخن رهگذاران گوش مي دهند سپس با تفسير اين سخنان پاسخ نيت خود را مي گيرند.

- قاشق زني

در اين رسم دختران و پسران جوان در حالي که يك قاشق و کاسه اي فلزي در دست داشتند براي آنکه شناخته نشوند چادري بر سر و روي خود مي کشيدند و به در خانه دوستان و همسايگان خود مي رفتند و با در آوردن صدای قاشق ها صاحب خانه را از حضور خود با خبر کرده و او را به در خانه مي کشاندند که بر حس رسم صاحب خانه کاسه هاي آنها را از آجيل چهارشنبه سوري، شيريني، شکلات، نقل و پول پر مي کرد.

- خنچه

از ديگر رسوم ضروري اين شب، فرستادن خنچه از منزل داماد به منزل عروس است در اين خنچه معمولاً ميوه، شيريني، گلدان هاي پرگل، ماهي و خلعت براي خانواده عروس و خود عروس گذاشته مي شود.

- شال انداختن

در اين شب پسران جوان دم بخت نيز به پشت بام ها رفته و شال کمر خود را از پشت بام ها به پايين آويزان کرده و صاحب خانه نيز به عنوان تبرک تنقلات و هدايايي به شال آنان مي بستند، اما وقتي پسري خاطرخواه دختری بود تنقلات آن خانه را رد مي کرد تا اينکه سيب سرخي از طرف خانواده دختر هديه بگيرد، گرفتن سيب سرخ نشانه رضایت آنان به اين وصلت بود که فرد مورد نظر را نيز از روي شال کمرش شناسايي مي کردند.

- پريدن از روي آتش

دختران دم بخت اين استان هنگام پريدن از روي آتش آوازي چون «آتيل باتيل چارشنبه، بختم آجيل چارشنبه» مي خوانند و با اين آواز از خداوند مي خواهند هر چه زودتر بخت آنها را باز کند.

- صله رحم

خانواده هاي اروميه اي در اين شب به خانه مسن ترين فرد فاميل مي روند و به خوردن آجيل و خواندن ابيات آذري که به آن باياتي مي گویند سرگرم مي شوند. آجيل بايد از هفت نوع خوراكي تهيه شود که اين هفت نوع خوراكي مي تواند از بين انجير، کشمش، موز، خرما، توت خشک، فندق، بادام، گردو، سنجد، نخودچي، آب نبات، تخمه بدون نمک، باسلق، برنجک (برنج بوداده) برگه هلو، برگه زردآلو و گندم برشته باشد و کسي که مرادي و حاجتي دارد، بايد تقسيم آجيل را به عهده بگيرد تا مرادش برآورده شود.

- تکم گرداني

با فرا رسیدن اسفند تکم‌گردان‌ها برای نوید دادن نوروز با پوشیدن لباس سنتی و به دست گرفتن سینی بزرگ که حاوی سیب، حنا، شمع، نبات، سبزه، آجیل و سکه است در کوچه و محله‌ها می‌چرخیدند و اشعاری را در ارتباط با نوروز می‌خواندند و با اجرای رقص محلی شادی را به مردم به ارمغان می‌آوردند و مردم نیز هدایایی به آنها می‌دادند که امروزه این مراسم در آذربایجان به «چمچه گلین» معروف است، اما اساس کار تکم‌گردان در روزهای نوروز و چیرگی روز بر تاریکی است.

علاوه بر این مردم ارومیه پیش از طلوع آفتاب روز چهارشنبه، مردم ارومیه به صورت دسته جمعی به کنار رودخانه دریند می‌روند، آتشی بر می‌افروزند و جوانان در آنجا به سوارکاری پرداخته و هنگام بازگشت، زنان ظرف‌هایشان را از آب رودخانه پر کرده و به خانه می‌آورند و آب آن را به دور و برخانه می‌پاشند که با این کار، سال جدید، سالی سرشار از روشنی و زلالی و پاکی خواهد بود. ولی امروزه این مراسم‌ها رنگ و بومی بومی و محلی خود را از دست داده و با مواد منفجره به اصطلاح کم خطر آمیخته شده که علاوه بر آلودگی هوا سبب آلودگی صوتی و در موارد بسیار سبب جراحت و حتی مرگ انسان‌ها نیز می‌شود و لازم است تا خانواده‌ها با بازگویی آداب و رسوم کهن و آذربایجانی فرزندان را نسبت به حفظ آداب و سنن گذشته خود ترغیب و تشویق کنند.

* تلخی حوادث چهارشنبه‌سوری جای خود را به شیرینی کشمشی که به شال‌ها می‌بستند داده ولی ابراهیمی مردی 70 ساله که با شور و شوقی از چهارشنبه‌سوری‌های دوران جوانی خود می‌گوید و معتقد است، رفتارهایی مغایر با هنجارهای اجتماعی مغایر با عرف و منش جامعه نظیر آنچه که امروزه با عنوان چهارشنبه‌سوری شاهد آن هستیم در هیچکدام از این آیین‌ها دیده نمی‌شود و به نظر می‌رسد جوانان با نوعی خلا فرهنگی ناشی از عدم معرفی درست آداب و رسوم این روز مواجه هستند و لازم است تا این خला‌های فرهنگی را پر کنیم.

وی با بیان اینکه امروزه تلخی حوادث ترقه و آتش‌بازی جای خود را به شیرینی کشمش و هدایایی که بر شال‌هایمان می‌بستند داده، اظهار داشت: کسانی که با منفجر کردن ترقه و پراکندن آتش سلامتی مردم را هدف می‌گیرند با تن دادن به رفتاری آمیخته به هرج و مرج روحی، آیین چهارشنبه‌سوری را تحریف می‌کنند.

او می‌افزاید: باید کاری کنیم که جوان‌ها با فرهنگ اصیل ما انس بگیرند و این فرهنگ‌ها رنگ غبار به خود نگیرند.

* کودکان نخستین قربانیان مراسم تحریف شده چهارشنبه‌سوری هستند رئیس مرکز اطلاع‌رسانی فرماندهی انتظامی آذربایجان غربی نیز با اشاره به تحریف آیین و مراسم چهارشنبه آخرسال، بیان داشت: کودکان، افراد مسن و نوجوانان در آخرین چهارشنبه سال بیش‌تر از دیگر افراد در معرض خطر هستند. وی با بیان اینکه چهارشنبه آخر سال با برنامه‌ها و پیرایه‌های خرافی و تحریف شده به عنوان یکی از مراسم پرخطر تبدیل شده‌اند، تصریح کرد: با تحریف آداب و سنن این روز هر سال شاهد وقوع برخی اتفاقات هستیم که در سال جاری پلیس در تلاش برای کاهش این حوادث است، ولی در این میان باید مردم نیز همگام با پلیس باشند.

این مسئول با بیان اینکه با افرادی که محل آرامش مردم در روز چهارشنبه آخر سال هستند برخورد می‌شود، افزود: برای کاهش آسیب‌های ناشی از انفجار مواد محترقه، فرماندهی انتظامی استان در مکان‌هایی اقدام به فروش مواد محترقه کم خطر می‌کند و در صورتی که خانواده‌ها می‌خواهند مواد محترقه برای فرزندان خود تهیه کنند می‌توانند مواد محترقه را از مکان‌های در نظر گرفته شده خریداری کنند.

* انتخاب مکان‌هایی برای مراسم چهارشنبه‌سوری در آذربایجان غربی معاون امور عمرانی استاندار آذربایجان غربی در این ارتباط ابراز داشت: برای اسکان مسافران در ایام نوروز باید تدابیر لازم اندیشیده شود و بر این اساس باید مکان‌های مناسبی برای این منظور در نظر گرفت.

جواد محمودی با اشاره به برگزاری مراسم جشن چهارشنبه‌سوری، اعلام کرد: شهرداری ارومیه سال گذشته در پارک جنگلی ارومیه مراسمی را برای این منظور تشکیل داده بود و امسال نیز مراسمی در این ارتباط تشکیل می‌شود.

این مسئول ادامه داد: لازم است تا نیروی انتظامی نیز مکان‌هایی را برای آتش‌بازی در روز چهارشنبه‌سوری در نظر بگیرد. محمودی از فروش مواد محترقه کم‌خطر در برخی از فروشگاه‌ها خبر داد و بیان داشت: این مواد محترقه توسط فروشگاه‌هایی که نیروی انتظامی مجاز می‌داند قابل تهیه هستند و لازم است تا جوانان نسبت به استفاده از مواد محترقه دست ساز خودداری کنند.

آذربایجان غربی از ترکیب قومی و دینی متنوعی برخوردار است. هر کدام از این اقوام با وجود مشابهت‌های فرهنگی و رفتاری به نسبت‌های متفاوت شیوه‌های خاصی برای برگزاری مراسم و آیین‌های خود دارند. شیعیان، پیروان اهل تسنن، مسیحیان، ایلات و عشایر و پیروان ادیان متفاوت در برگزاری مراسم مربوط به جشن‌ها و سرودها، اعیاد ملی مذهبی و سایر مراسم خود، رفتارهای قومی ویژه‌ای دارند که هر یک از آن‌ها جاذبه‌های خاصی را برای افراد غیربومی و جهانگردان ایجاد می‌کند و می‌تواند رنگین‌کمانی از آداب و رسوم این دیار را به تصویر بکشد و تحقق این امر جز اهتمام جدی مسئولان میراث فرهنگی استان چیز دیگری را نمی‌طلبد.

در این میان باید اندیشید که مسئولان میراث فرهنگی و دیگر دستگاه‌های ذی‌ربط و حتی پدران و مادران ما برای اینکه آداب و رسوم کهن خود را به نسل جوان که در معرض تهاجم فرهنگ‌های بیگانه هستند انتقال دهند چه کرده‌اند و تا چه حد سهم خود را ادا و نقش خود را در این زمینه ایفا کرده‌اند.

گزارش از: مریم رسولی